

I S T O R I E

François Kersaudy (n. 1948), istoric, scriitor, traducător și profesor universitar, este absolvent al Institut d'Études Politiques (Relații Internaționale, 1970) și deține un doctorat în istorie. S-a specializat în istoria diplomației și istorie militară. A predat istorie contemporană la Oxford, devenind apoi profesor de engleză și limbi anglo-saxone la Universitatea Paris I Panthéon-Sorbonne. Spirit enciclopedic și poliglot (cunoaște nouă limbi), are o prolifică activitate de popularizare a istoriei contemporane, fie în numeroase biografii publicate (Churchill, De Gaulle, MacArthur, Göring etc.), fie în emisiunile TV și cronicile online (pe site-ul publicației *Le Point*). François Kersaudy a fost numit Cavaler al Legiunii de Onoare (2025) și Ofițer al Ordinului Imperiului Britanic (2012, pentru traducerea în franceză a memoriilor de război ale lui Winston Churchill).

FRANÇOIS KERSAUDY
ZECE CHIPURI
ASCUNSE ALE
COMUNISMULUI

Traducere din limba franceză
de Marieva-Cătălina Ionescu

HUMANITAS

CUPRINS

<i>Prefață</i>	9
1. Aurul spaniol: cel mai mare jaf al lui Stalin	13
2. Câteva remarcabile opere false despre Uniunea Sovietică.	47
3. Vlasov, trădător sau erou?	73
4. URSS și cadavrul rătăcitor al lui Adolf Hitler	107
5. Tito și Stalin. Războiul mareșalilor	120
6. Kennedy și Hrușciov, spadasinii atomici	134
7. Testamentul exploziv al domnului H.	174
8. Roșiii sub spectrul negru	183
9. Cine ești tu, Che Guevara?.	199
10. Putin, ultimul avatar al comunismului	268
<i>Note</i>	287
<i>Indice selectiv de nume proprii</i>	307

*În amintirea lui Iosif Vissarionovici Djugașvili,
alias Stalin, fără ale cărui crime această carte
nu ar fi fost niciodată scrisă – ceea ce, la urma urmei,
ar fi fost infinit mai bine.*

PREFAȚĂ

A trecut deja un secol de când comunismul bântuie lumea, aducând pretutindeni haos, suferință și moarte. Cartea de față prezintă zece chipuri mai puțin cunoscute ale lui, dar pe care ar trebui să le cunoaștem: cel mai mare *hold-up* (jaf) comis de Stalin – 510 tone de aur sustrase Băncii Spaniei; cărțile mincinoase despre URSS, care îi păcălesc până și azi pe unii cititori și istorici; epopeea generalului Vlasov, erou și trădător strivit între două dictaturi; peregrinările suprarealiste ale cadavrului lui Hitler prin măruntaiele sistemului sovietic între 1945 și 1970; lupta pe viață și pe moarte dintre doi mareșali roșii, Tito și Stalin; luna în care lumea a fost la un pas să împietrească instantaneu; explozivul testament al lui Nikita Hrușciiov; negaționismul roșu contra *Cărții negre a comunismului*; „deconstruirea” mitului lui Che Guevara și, în fine, intrarea în scenă a lui Vladimir Putin, ultimul avatar al unui secol de comunism care nu a avut parte de un Nürnberg.

Această incursiune istorică are caracter cronologic: între Războiul Spaniol din 1936 și Războiul din Ucraina în 2023ⁱ parcurgem, în ordine, Al Doilea Război Mondial, Războiul Rece, perioada dezghețului și confruntările din Lumea a Treia. Fiecare episod ne arată un sistem conceput să se extindă în întreaga lume, cu armele redutabile ale propagandei, secretului și terorii. Când eșuează, în general cauza este dogmatismul său rigid, inumanitatea sa, alături de un fanatism orb, care

ⁱ) Anul publicării acestei cărți în Franța (n. tr.).

provoacă adesea lupte interne de o rară ferocitate – așa cum demonstrează duelul pe viață și pe moarte dintre dictatorii comuniști Stalin și Tito. Poate fi combătut și printr-o opoziție fermă, cum au fost cea a lui Kennedy în 1962 și a lui Zelenski în 2022. În sfârșit, poate cunoaște o prăbușire treptată sau brutală, victimă a propriei indolențe: oameni precum Nikita Hrușciiov și Mihail Gorbaciov și-au dat seama de viciile inerente ale sistemului sovietic, dar amândoi erau prea atașați de idealul comunist ca să le poată remedia.

Tocmai acest ideal, promovat fără-ncetare de un secol, prin propagandă, cultul secretului, intimidare și minciună, asigură perenitatea comunismului până în zilele noastre: omul visează la o societate perfect dreaptă și egalitară, despre care intuiește că nu a existat niciodată – și totuși se arată iar și iar dispus să-i urmeze pe cei ce i-o flutură pe sub nas într-un fel sau altul; iar când are loc dezvrăjirea, de obicei e prea târziu: „Comunismul“, scrie Jean-François Revel, „își ascunde natura în spatele utopiei. Permite satisfacerea dorinței de dominație sau de servitute sub masca generozității și iubirii de libertate; inegalitatea, sub masca egalitarismului; minciuna, sub masca sincerității. Cel mai eficient totalitarism, așadar, singurul prezentabil, și cel mai durabil a fost cel care a făcut nu Răul în numele Răului, ci Răul în numele Binelui. Ca atare, i se pot găsi și mai puține scuze decât celuilalt, fiindcă prin această duplicitate a abuzat milioane de oameni buni, care au crezut în promisiunile lui“⁴¹. Cu această confirmare din partea lui Henri Weber, fondatorul Ligii Comuniste Revoluționare, care are meritul de a-și cunoaște subiectul mai bine decât oricine altcineva: „Programul marxist-leninist [...] a stârnit imense speranțe și a provocat imense dezastre în secolul trecut. [...] Oriunde au fost aplicate, [dogmele sale] au dus nu la emanciparea muncitorilor, ci la înrobirea lor; nu la abundență, ci la lipsuri; nu la egalitate, ci la explozia privilegiilor; nu la libertate, ci la puterea absolută și despotică a «conducătorului genial»; nu la statul de drept, ci la domnia arbitrariului și a represiunii în masă; nu la democrația directă a sfaturilor, ci la dictatura totalitară a Partidului-stat. Nu au existat excepții [...]. Motivul acestei derive totalitare nu e de găsit în circumstanțe, ci este înscris în proiectul însuși“⁴².

Nici una nu mai are acoperire în realitate; dar propaganda și intimidarea, poza moralității și violența neînfrânată par să producă asupra oamenilor un efect de subjugare ce paralizează orice logică. Cum poate oare o ideologie criminală să exercite o atracție atât de mare și să suscite un devotament fanatic: iată, cu siguranță, una dintre cele mai mari enigme ale ultimilor o sută de ani.

Această incursiune prin sordidele meandre ale comunismului mondial a presupus analizarea unui vast material documentar în engleză, germană, spaniolă, rusă, italiană și daneză; și cel în franceză a fost de folos.

Cartea nu are concluzii: cititorul va trage singur concluziile, și rămâne ca viitorul să se pronunțe și el...

1. AURUL SPANIOL: CEL MAI MARE JAF AL LUI STALIN

Insurecția împotriva Republicii Spaniole, care a avut loc la data de 18 iulie 1936, îl ia prin surprindere pe Stalin; dar noua lui politică antifascistă de sprijinire a Fronturilor Populare din Europa îl obligă să-i ajute pe republicani împotriva naționaliștilor lui Franco, susținuți de Hitler și Mussolini. De altfel, întreaga lume e străbătută de un val de simpatie populară pentru muncitorii spanioli înrolați, iar Uniunea Sovietică, patria revoluției proletare, e datoare să preia conducerea. Dacă ar acționa altfel, ar furniza argumente excelente stângii antistaliniste – mai ales troțkiștilor –, pe când marile procese demarate de Stalin cer mai mult ca oricând sprijinul activ al tuturor comuniștilor și „idealiștilor“ străini. De aceea, încă din 21 iulie, Cominternul și Profinternul^a se pronunță public în favoarea ajutorului pentru Madrid; în toată lumea, aceste două curele de transmisie ale politicii sovietice vor fonda comitete de sprijin, vor iniția colecte și vor organiza manifestații în favoarea Spaniei republicane.

Dar, ca orice mare prădător, Stalin este extrem de prudent. O asistență militară directă pentru spanioli l-ar putea atrage într-o confruntare cu Germania hitleristă, ceea ce nu-și dorește în nici un caz; pe de altă parte, francezii și britanicii tocmai s-au pus de acord asupra unei politici de neintervenție în război, deci nu e cazul să-i înfrunte. De aceea, în primele săptămâni ale Războiului Civil, Stalin se mulțumește să acorde ajutor

^a) Internațională sindicală de obediență comunistă [toate notele de subsol cu a, b, c... îi aparțin autorului – n. red.].

umanitar și o solidaritate verbală; iar când o delegație spaniolă vine în Uniunea Sovietică să negocieze achiziționarea de arme, e găzduită în secret la un hotel din Odessa – unde pe 28 august va afla că URSS se asociază politicii de neintervenție franco-britanice, interzicând exportul de arme, muniție și echipamente de război către Spania! Dar Machiavelli e un simplu învățăcel în comparație cu Iosif Stalin; fiindcă, în momentul în care stăpânul de la Kremlin își proclamă neutralitatea în Războiul Spaniei, de fapt a hotărât deja să se implice...

Rațiunile acestei diversiuni? Pe de o parte, Stalin a trimis la Barcelona, Valencia și Madrid agenți ai Cominternului ca să afle ce se întâmplă: bulgarul Stepanov, argentinianul Codovilla^a, cehul Otto Katz, „canadianul“ Lazar Stern și maghiarul Ernő Geró, zis „Pedro“. După ce au discutat cu mai mulți membri ai guvernului de la Madrid și cu tovarăși din minusculul Partid Comunist Spaniol, au evidențiat în rapoartele lor ce avantaje ar putea avea Moscova de pe urma unei mai active angajări alături de republicani. Aceștia, formând o coaliție destul de eteroclită cu socialiști, centriști, republicani de stânga, anarho-sindicaliști, autonomiști și marxiști cu diverse convingeri, li se par destul de vulnerabili din punct de vedere politic, și neîndoielnic incapabili să se opună preluării controlului, discret, de către Kremlin. Între timp, trupele franchiste se apropie de Madrid și, la o adică, Stalin nu are interesul ca acest conflict să se încheie atât de repede: dacă se prelungește, poate să ducă la o confruntare directă între țările democratice și Germania, ale cărei roade le-ar culege neîntârziat Uniunea Sovietică. În sfârșit, unele rapoarte vorbesc despre o uriașă rezervă de aur depozitată la Madrid, care-ar fi păcat să se piardă...

La începutul lui septembrie, într-o reuniune extraordinară a Politbiuroului, Stalin își prezintă așadar planul de intervenție: mai întâi, să le fie furnizate în mare taină – și parcimonios – echipamente de război republicanilor spanioli. În principalele capitale europene, vor fi create în acest scop întreprinderi de import-export „independente“, finanțate de Moscova, care vor

^a) Membru al „secretariatului latin“ al Cominternului. Instalat în Spania, „supervizează“ de ani întregi Partidul Comunist Spaniol.

cumpăra vechile stocuri de arme disponibile și le vor trimite în Spania. În paralel, în Uniunea Sovietică se va înființa o „întreprindere privată“ cu funcția de a negocia livrarea directă de material de război rusesc cu potențialii cumpărători care așteaptă încă în hotelul lor din Odessa. Cum va spune Walter Krivitski, șeful serviciilor de informații militare sovietice în Europa de Est: „Ținând cont că nimeni din URSS nu poate să cumpere fie și doar un revolver de la stat și că guvernul sovietic este singurul fabricant de arme, ideea unei firme private care să vândă armament pe teritoriul sovietic i-ar părea absurdă cetățeanului sovietic. Dar comedia era destinată comerțului exterior“¹. În același scop, se ia hotărârea să se înființeze în toată lumea „Brigăzi Internaționale“ de voluntari idealiști care vor lupta în Spania, deși se știe prea bine că se vor înscrie în ele sute de agenți ai Cominternului. Cu și mai multă discreție, 2.000 de militari, piloți, artileriști și tanchiști sovietici, sub conducerea generalului Ian Berzin, vor fi trimiși să însoțească materialul de război furnizat Madridului. Ofițerii lor primesc din partea lui Stalin un ordin expres: „*Podalše ot artilereiskovo ognia!*“ („Feriți-vă de tirurile de artilerie!“). În sfârșit, un birou al NKVD^a sub comanda colonelului Aleksandr Orlov^b va controla totul: întreprinderile de export de arme, Brigăzile Internaționale, unitățile Armatei Roșii, diplomații și agenții Cominternului din Spania și, firește, partidele și guvernul Republicii Spaniole.

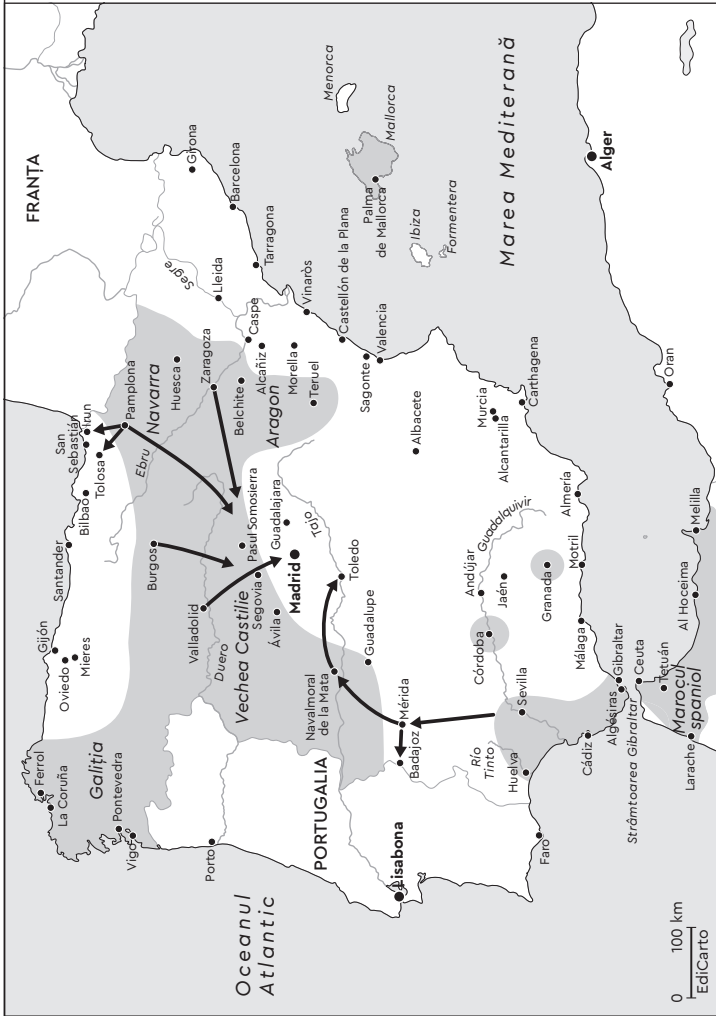
În săptămânile următoare, acest guvern, condus, începând din 5 septembrie, de socialistul Francisco Largo Caballero, se trezește așadar cu o mulțime de trimiși de la Moscova, „experți“, „consilieri“, „instructori“, „tehnicieni“, „jurnaliști“ și alți „diplomați“. Totuși, materialul de război întârzie ciudat de mult; la început, republicanii au reușit să preia conducerea în fața franchiștilor, mai ales în Somosierra și Alcalá, dar au rămas repede fără muniție: „Spania cerea cu disperare arme“, va scrie Jesús Hernández, unul dintre cei doi miniștri comuniști din noul

^a) Fosta OGPU, „Direcția Politică Mixtă de Stat“. Succesoarea CEKA, OGPU sau GPU a fost absorbită în 1934 de NKVD, dar sigla a fost folosită în continuare timp de câțiva ani, inclusiv de Krivitski, în 1936. Agenții organizației se numesc și astăzi tot „cekiști“. ^b) Alias „Schwed“, „Liova“, „Goldin“, „Nikolski“, pe numele lui adevărat Lev Lazarevici Feldbin.

RĂZBOIUL CIVIL DIN SPANIA (1936)

↑ Ofensive
naționaliste

Zone ocupate
de naționaliști

gubern. „Oamenii noștri se agățau de pământul pulberat de avioane Junker și Caproni, de tancurile și tunurile germane, italiene, maure și portugheze. Și armele sovietice nu mai veneau!“⁴² Încearcă să cumpere din alte părți, de la Vicker, din Marea Britanie, Schneider, din Franța, și Škoda, din Cehoslovacia, dar politica de neintervenție, deși doar aproximativ respectată de Franța, este un impediment aproape de nedepășit. În plus, cele câteva echipamente militare care pot fi cumpărate trebuie plătite în aur, iar aurul-etalon pentru moneda spaniolă e păstrat în pivnițele Băncii Spaniei de la Madrid^a, amenințată acum de trupele franchiste. Așa se explică proiectul pentru „decretul rezervat“ prezentat la 13 septembrie guvernului de ministrul finanțelor, Juan Negrín, și formulat în următorii termeni: „Ministrul finanțelor este autorizat să asigure, atunci când va considera oportun, transportarea [...], în locul pe care-l va considera cel mai sigur, a tuturor valorilor în aur, argint și bancnote păstrate la sediul central al Băncii Spaniei“⁴³. Decretul e adoptat fără opoziție, iar a doua zi directorul general al Trezoreriei, Francisco Méndez Aspe, însoțit de impunătoare detașamente de carabinieri și milițieni, se prezintă la sediul Băncii Spaniei să ia în primire prețioasa încărcătură. Aceasta constă mai ales din ludovici de aur, soverini, dolari, pesete de aur, piaștri, bijuterii, odoare bisericești și monede strânse de comercianți în timpul Marelui Război – cu totul 10.000 de lăzi a câte 75 de kilograme... Sub pază înarmată până-n dinți, tezaurul este dus la gara Madrid-Atocha și încărcat în deplină discreție într-un tren cu destinația portul Cartagena; între 14 și 16 septembrie va fi ținută în depozitul de muniții din La Algameca o rețea de tuneluri săpate în malul radei. Câteva zile mai târziu, se adaugă lăzile cu argint.

La 26 septembrie și 2 octombrie se înregistrează primele ieșiri ale unor încărcături cu aur: în total, 500 de lăzi cu destinația Marsilia. Nimic anormal; trebuie plătite cele câteva achiziții de arme care mai pot fi încă făcute în secret, prin intermediul Franței. Dar după mai puțin de două săptămâni, Largo Caballero

^a) Banca Spaniei nu este în proprietatea statului; este o societate pe acțiuni, supusă controlului guvernului spaniol.